

Міністерство
цифрової трансформації
України

Освіта

Проект рамки цифрової компетентності бібліотечного працівника

Бібліотеки – простори для навчання впродовж життя, де українці можуть вибрати як нову книгу, так і новий освітній серіал на платформі Дія.Освіта. Ми пишаємося співпрацею з Українською бібліотечною асоціацією, завдяки якій левова частка хабів цифрової освіти – бібліотеки. Щоб посилити тих бібліотекарів, які за власним бажанням також є тренерами цифрової освіти, ми створили рамку цифрової компетентності. Документ допоможе посилити цифрові компетенції фахівців бібліотек та надасть інформацію про інструменти взаємодії з користувачами просторів. Лише спільними зусиллями ми зможемо підвищити показник цифрової грамотності серед українців з 59,6% до 80%.

Валерія Іонан

Заступник Міністра цифрової трансформації з питань Євроінтеграції

Працівники бібліотек та хабів цифрової освіти роблять неоціненний внесок у розвиток цифрової грамотності у країні, адже саме вони допомагають українцям опанувати нові технології та навчають їх цифровим навичкам. Тому важливо, аби бібліотекарі мали сучасні цифрові компетентності і можливості, щоб їх розвивати. Рамка цифрової компетентності та цифрограм допоможуть бібліотечним працівникам у цьому, адже предметно підкажуть, які саме знання треба підсилити, щоб бути ще більш ефективними у своїй роботі. Раді підтримувати розвиток цифрової освіти в Україні.

Яко Сільє

Постійний представник Програми розвитку ООН (UNDP) в Україні

Аргументація необхідності запровадження Рамки

1.1. Розвиток цифрових технологій

Розвиток технологій до початку XXI століття вніс зміни в роботу багатьох систем. Цифровізація стала основою економічного зростання та підвищення освітнього рівня й культурного розвитку. Цифрові технології переходять від окремих рішень до створення цілісних цифрових екосистем. Цифровізація відіграє ключову роль в економічному, освітньому та культурному прогресі більшості країн, також сприяє сталому розвитку, підвищує конкурентоспроможність і покращує якість життя.

Розвиток цифрових технологій змінює спосіб, яким люди отримують й обробляють інформацію. Бібліотеки, як центри знань і освіти, повинні відповідати цим змінам, надаючи доступ до цифрових ресурсів та інструментів. Це вимагає від бібліотечних працівників відповідної цифрової компетентності.

Цифрові технології пропонують нові способи обслуговування відвідувачів – від онлайн-каталогів до цифрових книжок і баз даних. Бібліотекарі з високим рівнем цифрової компетентності можуть ефективніше допомагати користувачам і навіть розробляти та впроваджувати інноваційні послуги.

Оскільки все більше людей використовують онлайн-ресурси для самоосвіти, бібліотеки відіграють ключову роль у наданні якісних освітніх матеріалів. Бібліотекарі з цифровими навичками можуть краще керувати цими ресурсами та сприяти покращенню освіти спільноти.

Цифрові технології відкривають нові можливості для інновацій у бібліотечній справі. Бібліотекарі з розвиненою цифровою компетентністю можуть активно впроваджувати нові ідеї та розробки, роблячи внесок у модернізацію бібліотечних послуг.

Важливою роллю бібліотек є підтримка спільнот у навчанні цифрової грамотності та використанні цифрових ресурсів. Бібліотекарі, які володіють відповідною цифровою компетентністю, краще підготовлені до виконання цієї ролі.

Усе це підкреслює важливість запровадження рамки цифрової компетентності бібліотечного працівника, адже така рамка допоможе в систематизації, визначенні та розвитку необхідних навичок і знань в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій.

Сьогодення демонструє щораз вищу цифрову обізнаність користувачів бібліотек, задля яких працюють бібліотекарі. Це вимагає високого рівня цифрової грамотності самих бібліотекарів, усвідомлення цифрових трансформацій у країні та їх урахування в професійній діяльності.

Цифрова компетентність є ключовою в умовах четвертої промислової революції. Цей термін охоплює впевнене, критичне та відповідальне використання і взаємодію з цифровими технологіями для навчання, роботи та участі в суспільному житті. Він охоплює такі поняття, як комп'ютерна, інформаційна грамотність та медіаграмотність, комунікація та співпраця, створення цифрового контенту, безпека (включно із захистом персональних даних у цифровому середовищі та кібербезпекою), а також розв'язання різнопланових проблем і навчання впродовж життя в цифровому суспільстві (DigComp 2.2¹).

Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки², схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67 (Офіційний вісник України, 2018 р., № 16, ст. 560), визначено створення та виконання національної програми навчання загальним і професійним цифровим компетенціям та знанням як одне з пріоритетних завдань на шляху до прискореного розвитку цифрової економіки.

Законом України «Про освіту»³ визнано інформаційно-цифрову компетентність як одну з ключових, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

1 – DigComp 2.2 <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>

2 – Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n13>

3 – Закон України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки⁴, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 67, ст. 2155), серед інших загальнодержавних викликів, що стримують розвиток регіонів і держави загалом, визначено низький рівень цифровізації регіонів і цифрової обізнаності.

У Національному стандарті України Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення (ДСТУ 7448:2013)⁵ бібліотекаря визначено як фахівця, який виконує комплекс операцій, пов'язаних з комплектуванням, формуванням та веденням бібліотечних фондів, обслуговуванням користувачів бібліотеки, вивченням і задоволенням їхніх інформаційних потреб. Відповідно до Національного класифікатора України «Класифікатор професій»⁶ та Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 81 «Культура та мистецтво»⁷ для працівників бібліотек прописано 12 позицій. Однак практично жодна з кваліфікаційних характеристик на момент створення цієї Рамки не містить вимог до цифрової компетентності бібліотечних працівників, не деталізує її компоненти, не визначає їх опис або рівень володіння ними. Ця Рамка, з одного боку, є уніфікованою для всіх професій у бібліотечній галузі, а з іншого, є референтною (такою, на яку можна посилатися) при оновленні Довідника кваліфікаційних характеристик професій бібліотечних працівників та розробки професійних стандартів. Отже, Рамка цифрової компетентності бібліотечного працівника, як і будь-яка інша рамка цифрової компетентності, є концептуально-референтною та уніфікованою.

За будь-якого переліку вимог до цифрових компетентностей та рівнів володіння ними, загальні цифрові знання та навички необхідні кожному бібліотечному працівнику.

Досвід європейських країн свідчить про суттєвий вплив здійснених заходів щодо цифрових компетентностей населення на розвиток економіки та конкурентоспроможність країн ЄС на міжнародному рівні. Так, Європейський Парламент і Рада ЄС 22 травня 2018 р. ухвалили Рамкову програму оновлених ключових компетентностей для навчання впродовж життя (2018/С 189/01), у якій цифрову компетентність визнано однією з восьми ключових

4 – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF>

5 – <https://lib.nure.ua/storage/app/media/nmbk/doc/dstu.pdf>

6 – <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v257u217-95#Text>

7 – <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0168280-00#Text>

компетентностей для повноцінного життя та діяльності громадян ЄС.

У стратегії на 2023–2027 роки⁸, розробленій Асоціацією Європейських дослідницьких бібліотек LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries) визначено такі основні напрями розвитку бібліотек: прагнення до відкритості, що походить з академічних кіл, суспільства, уряду та ЄС; штучний інтелект та інші технологічні розробки, що прискорюють цифровізацію й глибоко впливають на дослідження та наукову комунікацію; підвищення обізнаності та попиту з боку суспільства й наукових кіл для захисту прав і цінностей у цифровому науковому середовищі.

Відповідно до цієї стратегії трьома основними рушійними факторами Відкритої Науки є:

- Відкритість.
- Новітні технології (ШІ).
- Захист прав і цінностей у цифровому науковому середовищі.

Ці фактори суттєво впливають на наукові бібліотеки в контексті сприйняття ролі бібліотеки в сучасному інформаційному суспільстві та на трансформацію бібліотечних послуг. Зокрема, планується що до 2027 року наукові бібліотеки будуть залучені як надійні хаби для спільноти користувачів, що співпрацюють одне з одним і з місцевими, національними та міжнародними зацікавленими сторонами в ролі агентів змін і помічників та виконуючи завдання популяризації науки серед громади. До 2027 року наукові бібліотеки мають забезпечити перспективний стан сучасних послуг для управління колекціями, процесом видання та кураторства інформації та (мета-)даних. Ці послуги будуть актуальні та адаптовані для груп користувачів усередині й за межами академічного середовища. До 2027 року в співпраці з дослідниками наукові бібліотеки стимулюватимуть, сприятимуть, співрозвиватимуть та керуватимуть інфраструктурою та практиками, призначеними для виведення Відкритої Науки на новий рівень. До 2027 року наукові бібліотеки втілять і підтримуватимуть цінності чесності, різноманітності та інклюзії як усередині, так і за межами академічної спільноти. До 2027 року працівники наукових бібліотек повинні здобути необхідні знання, розвинути впевненості та навички, щоб узяти

на себе організаційні та технологічні зміни, що дають нові ролі та завдання.

1.2. Виклики

З моменту створення у 2019 році Міністерства цифрової трансформації України фіксується новий етап розвитку цифровізації в нашій державі. Всі послуги в публічній сфері як для громадян, так і для бізнесу перейшли в онлайн-режим, що, звісно, вплинуло й на інфраструктуру (зокрема, з'явилася потреба в забезпеченні високошвидкісним інтернетом транспортних засобів, соціальних об'єктів, навчанні населення цифрових навичок тощо). У процесі розв'язання цих питань виник портал державних послуг Дія з відповідним застосунком для смартфонів, а потім і навчальна платформа Дія.Цифрова освіта. Міністерство цифрової трансформації України провело дослідження, яке показало, що більшість українців не мають базового рівня цифрових навичок⁹. Однак багато людей зацікавлені в тому, щоб їх розвинути. У відповідь на це Міністерство запустило національний проєкт Дія.Цифрова освіта, який надає можливість усім українцям розвивати цифрові навички. Щоб цифрова держава стала повноцінною, люди повинні мати можливість повноцінно користуватися її послугами. Для цього вони повинні мати достатні знання та навички в галузі цифрових технологій. Це означає, що вони мають уміти знаходити та обробляти інформацію в інтернеті, використовувати цифрові сервіси для спілкування та навчання, а також уживати необхідних заходів безпеки, користуючись цифровими технологіями.

З початком повномасштабної війни росії проти України питання безпеки стало ще важливішим, ніж раніше. Це стосується як фізичної, так й інформаційної безпеки. З метою захисту від ворожих атак, українці повинні вміти розрізняти фейки, дезінформацію, фішинг, кібершахрайство та інші загрози в інтернеті. Вони також повинні бути готові до боротьби на інформаційному фронті, тобто до поширення правдивої інформації та протидії російській пропаганді. У 2021 році Міністерство цифрової трансформації України провело повторне дослідження цифрової грамотності українців. Результати дослідження показали, що рівень цифрових навичок українців зріс¹⁰. Бібліотеки мають певний досвід у проведенні освітніх

9 – https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/585-cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2019_compressed.pdf

10 – https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2625-doslidzenna_2021_ukr.pdf

заходів, присвячених цифровій, інформаційній та медіаграмотності, тому постало питання про трансформацію бібліотек у хаби цифрової освіти, що неминуче тягне за собою трансформацію бібліотекарів у менеджерів таких хабів з відповідними цифровими навичками.

Відсутність єдиного стандарту і вимог до цифрової компетентності з інформаційної, бібліотечної та архівної справи внаслідок створення ефективної системи підготовки та підвищення кваліфікації з питань цифровізації на різних рівнях освіти, для різних типів бібліотек та інформаційних центрів (хабів цифрової освіти). Відсутність концептуально-референтної рамки цифрової компетентності бібліотечного працівника не дає можливості ефективно моніторити стан володіння цифровими компетентностями, не дає повної картини всіх компонентів цифрової компетентності та внаслідок усвідомлення власного рівня і, відповідно, подальшого розвитку кожним бібліотечним працівником.

Низька доступність цифрових технологій для всіх учасників процесу надання та отримання інформаційних послуг, особливо у віддалених територіях країни, призводять до низького рівня цифрової компетентності бібліотечних працівників у різних сегментах державної системи освіти та культури.

З огляду на відсутність системного підходу до розробки державної освітньої політики з питань упровадження цифрових технологій в освітній процес повною мірою не формується цифрова компетентність ані під час підготовки майбутніх бібліотекарів, ані при веденні ними професійної діяльності, ані під час підвищення кваліфікації бібліотечних працівників у більшості провайдерів цих послуг. Така ситуація не відповідає сучасним вимогам цифрового суспільства. З метою подолання вищезазначених викликів та покращення рівня володіння цифровими компетентностями бібліотечних працівників, пропонується впровадити цю Рамку цифрової компетентності бібліотечних працівників у системі освіти та культури України.

Україна швидко нарощує темпи цифрових трансформацій в економіці та суспільстві країни, і саме освіта та культура має системно й послідовно формувати цифрову компетентність населення та майбутніх працівників усіх галузей цифрової економіки. Подальше зволікання щодо цього питання може спричинити гальмування процесів цифровізації, а також розвитку економіки, регіонів та країни загалом.

1.3. Роль освіти та бібліотечних працівників у цифровому суспільстві

Цифрові технології в сучасному світі – це не лише технічний засіб навчання та знаходження й отримання інформації, а й середовище існування, яке відкриває нові можливості для навчання та пізнання в будь-який зручний час, у будь-якому місці, можливість проектування індивідуальних освітніх траєкторій, можливість переходу від простого споживання електронних ресурсів до їх створення. Цифрове середовище вимагає від бібліотечних працівників іншої ментальності, іншого сприйняття картини світу, зовсім інших підходів і форм роботи з користувачами. Бібліотечний працівник стає не лише передавачем інформаційних ресурсів користувачам, а й провідником у цифровому світі, саме тому йому важливо володіти цифровою компетентністю на достатньо високому рівні.

Важливість розвитку цифрових компетентностей бібліотечних працівників (бібліотекарів публічних, наукових бібліотек, архівів, інформаційних центрів, хабів цифрової освіти) полягає в тому, що саме вони надають інформаційні послуги молоді XXI століття, яка має не лише успішно реалізовувати себе в умовах цифрової економіки та суспільства, а й розбудовувати цю цифрову економіку та суспільство.

Недостатній рівень цифрової компетентності в бібліотечних працівників може зашкодити в таких аспектах, як:

- ➔ **Доступ до інформації:** Бібліотечні працівники повинні бути спроможними допомогти користувачам знаходити та використовувати інформацію в цифровому середовищі. Якщо бібліотекар не має достатніх навичок у роботі з цифровими ресурсами, це може ускладнити або навіть унеможливити доступ користувачів до необхідної інформації.
- ➔ **Цифрова грамотність:** Бібліотечні працівники повинні навчати користувачів цифрової грамотності, яка є важливою для успішної життєдіяльності в цифровому суспільстві. Якщо бібліотекар не має достатніх знань і навичок у галузі цифрової грамотності, він не зможе ефективно навчати користувачів.

→ **Інновації:** Бібліотеки повинні постійно інноваційно розвиватися, щоб відповідати потребам користувачів у цифровому середовищі. Якщо бібліотекар не має достатніх знань і навичок у галузі цифрових технологій, він не зможе ефективно сприяти інноваціям у бібліотеці.

Відповідно до дослідження І. Давидової та О. Мар'їної¹¹, стрімкий розвиток цифрових технологій потребує перегляду бібліотечної освіти та ролі бібліотеки як третього місця (де відбувається не просто циркуляція інформаційних ресурсів, а й процес комунікації користувачів з бібліотечними працівниками та між собою), оскільки бібліотечні фахівці повинні адаптуватися до сучасних вимог часу.

Дослідники виявили такі основні цифрові компетентності бібліотечних фахівців:

- Здатність працювати з цифровою інформацією.
- Здатність здійснювати комунікацію в цифровому середовищі посередництвом цифрових інструментів.
- Здатність створювати та управляти контентом.
- Здатність упроваджувати заходи інформаційної безпеки.
- Здатність розв'язувати проблеми цифрової модернізації.

Важливо відзначити, що цифрова компетентність є сферою знань і навичок, що постійно зростає. Бібліотечні працівники повинні постійно навчатися й розвиватися в цьому напрямі, щоб забезпечити ефективне надання послуг у цифровому суспільстві.

11 – Davydova, I., & Marina, O. (2020). Розвиток цифрових компетентностей студентів бібліотечних спеціальностей. Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук, (6), 97–104.

1.4. Ретроспектива створення Рамки цифрової компетентності

«Цифрова компетентність» визначається як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей у сфері цифрових технологій, і визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або навчальну діяльність із використанням таких технологій.

Відомі міжнародні організації, що нині працюють у сфері освіти, останніми десятиліттями вивчають проблеми, пов'язані з появою компетентнісно орієнтованої освіти; серед них – ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ПРООН, Рада Європи, Європейська комісія, Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), Міжнародний департамент стандартів тощо.

Починаючи з 2003 року, міжнародні та європейські інституції роблять спроби визначити цифрову компетентність, її структуру, вимоги до рівнів володіння, відповідність рамці кваліфікацій тощо. Наразі немає затверджених рамок цифрових компетентностей для бібліотечних працівників у світі та, зокрема, у країнах ЄС, тому у своїй роботі ці фахівці послуговуються документацією, що стосується загальних цифрових компетентностей або цифрових компетентностей науково-педагогічних працівників.

Ретроспектива досліджень, які так чи так стосуються цифрової компетентності бібліотечних працівників у європейському просторі:

- ➔ Стандарт ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education¹²) – 2004 р.
- ➔ Берлінське Комюніке. Навчання впродовж життя(LLL)¹³ – 2005 р.
- ➔ Угода про впровадження рамок кваліфікацій для європейської сфери вищої освіти RQF-EHEA)¹⁴ – 2005 р.
- ➔ Європейська Рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя¹⁵ – 2008, 2017 рр.

12 – <https://www.enqa.eu/about-enqa>

13 – <http://www.ehea.info/page-ministerial-conference-berlin-2003>

14 – <http://ehea.info/page-qualification-frameworks>

15 – <https://europa.eu/europass/en/european-qualifications-framework-efq>

- Європейська Рамка е-компетентності (e-CF)¹⁶ – 2008, 2010 рр. (EN 16234-1, 2016)
- Багатомовний класифікатор вмінь, навичок, компетентностей, кваліфікацій і професій ESCO v.1.1¹⁷ (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations) – 2011–2017 рр.
- Національна рамка кваліфікацій¹⁸ – 2011, 2019, 2020 рр.
- DigComp 2.0¹⁹ – 2011/2016 рр.
- DigComp 2.1²⁰ – 2017 р.
- DigCompEdu²¹ – 2017 р.
- Digital Education Action Plan – 2021–2027 рр.²²
- DigComp 2.2²³ – 2022 р.
- IFLA/UNESCO School Library Manifesto – 1999 р.²⁴
- IFLA School Library Manifesto – 2021 р.²⁵
- Стратегія на 2023–2027, розроблена Асоціацією Європейських Дослідницьких Бібліотек LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries) – 2022 р.
- Бібліотеки – Хаби цифрової освіти : практичний посібник / автори-укладачі: О. Бруй, Т. Козицька, Г. Мацієвська, С. Моїсєєва, І. Шевченко ; заг. ред. Я. Сошинської ; ВГО Українська бібліотечна асоціація ; Проект підтримки Дія. Електрон. вид. Київ : ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2023. 116 с.

16 – <https://esco.ec.europa.eu/en/about-esco/escopedia/escopedia/european-e-competence-framework-e-cf>

17 – <https://esco.ec.europa.eu/en/about-esco/escopedia/escopedia/development-esco>

18 – <https://zakonradagovua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>

19 – <https://publicationsjrc.europa.eu/repository/handle/JRC101254>

20 – <https://publicationsjrc.europa.eu/repository/handle/JRC106281>

21 – <https://publicationsjrc.europa.eu/repository/handle/JRC107466>

22 – https://europe.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en

23 – <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>

24 – <https://www.ifla.org/publications/ifla-unesco-school-library-manifesto-1999/>

25 – https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla_school_manifesto_2021.pdf

II

Опис структури рамки цифрової компетентності бібліотечного працівника

Рамка цифрової компетентності умовно розподіляє всі компоненти на основні сфери застосування, надає чітке визначення їх дескрипторів та допомагає встановити рівні володіння кожного з них.

У результаті аналізу наявних міжнародних та українських досліджень, враховуючи вищесказане, для Рамки цифрової компетентності бібліотечних працівників запропоновано 5 сфер, 25 компонентів компетентності та, відповідно, їх дескриптори, 6 рівнів володіння.

Виміри

Вимір 1

Сфери компетентності. Усі компоненти компетентності згруповані в сфери, залежно від функціональних особливостей та рівня складності розв'язання задач бібліотечним працівником

Вимір 2

Назви компонентів цифрової компетентності, що стосуються кожної сфери.

Вимір 4

Рівні володіння, набуті бібліотечним працівником за кожним компонентом компетентності.

Вимір 3

Дескриптори (знання, вміння, навички та ставлення), застосовані відповідно до кожного компонента компетентності.

Вимір 1. Сфери цифрової компетентності

Сфери цифрової компетентності бібліотечного працівника базуються на усвідомленні їх ролі як інформаційних експертів, комунікаторів, креаторів, освітян та лідерів у цифровому суспільстві. Ці сфери відповідають напрямам, які охоплюють інформаційну грамотність, цифрову комунікацію, технологічну креативність, освітні інновації та стратегічне лідерство. Функціональні обов'язки, які впливають із цих напрямів, охоплюють консультації користувачів, управління контентом, розробку та реалізацію навчальних програм, ведення проєктів цифрової інновації, а також стратегічне планування та управління змінами в бібліотечному середовищі.

Формування та розвиток цифрової компетентності бібліотечного працівника базується на усвідомленні та інтеграції ключових термінів і понять, як-от цифрова грамотність, інформаційна безпека, міжпрофесійна співпраця, креативність у цифровому середовищі, педагогічна ефективність та інноваційний менеджмент. Розуміння цих концепцій допомагає бібліотекарям адаптуватися до швидкозмінних цифрових тенденцій, ефективно використовувати новітні технології та розвивати власні навички для виконання сучасних професійних обов'язків на високому рівні.

Цифрову компетентність бібліотечного працівника умовно розподілено за такими сферами (С)

Сфера 1

Інформаційно-аналітична цифрова майстерність

Сфера 2

Професійна цифрова комунікація і співпраця

Сфера 3

Технологічна креативність і управління контентом

Сфера 4

Цифрова освіта та навчання

Сфера 5

Цифрове лідерство й інноваційне управління

Сфера 1

Інформаційно-аналітична цифрова майстерність є основоположною сферою компетентностей бібліотечного працівника, яка передбачає критичне ставлення до інформації, ефективні стратегії пошуку та аналізу даних у цифровому просторі. У цій сфері бібліотекарі вчать розпізнавати та оцінювати якість інформації, розвивають навички критичного мислення та вміння працювати з різними цифровими джерелами. Також ця сфера акцентує на важливості розуміння цифрової безпеки й приватності, що є ключовими аспектами в сучасному інформаційному суспільстві. Опанування цих компетенцій дає змогу бібліотекарям бути надійними провідниками у світі інформації та надавати кваліфіковану допомогу користувачам.

Сфера 2

Професійна цифрова комунікація і співпраця є ключовою сферою, яка підкреслює значення ефективного використання цифрових інструментів бібліотекарем для ведення онлайн-діалогу, обміну інформацією, ідентифікації потреб користувачів та інтеграції різноманітних цифрових інструментів у процесах проектування та управління проектами. Важливим є вміння підготувати спеціальні повідомлення, як-от пресрелізи та пострелізи, а також забезпечити їх чіткість і привабливість для медіа. Ефективна комунікація із журналістами, що вимагає розуміння цінності та релевантності, може сприяти широкому висвітленню подій та проєктів бібліотеки. Водночас не менш важливою є внутрішня комунікація з колегами та партнерами для координації спільних зусиль. У цій сфері бібліотекар виконує роль інформаційного моста, що з'єднує різні групи зацікавлених осіб, а також підкреслює важливість адаптації до мінливого цифрового світу.

Сфера 3

Технологічна креативність і управління контентом є критично важливою сферою для бібліотечних працівників, оскільки вона вимагає не лише глибокого розуміння сучасних технологій, а й креативного підходу до їх застосування. У цій сфері бібліотекарі повинні володіти навичками створення, редагування та управління різноманітним цифровим контентом, включно з текстом, зображенням, аудіо- та відеоматеріалами. Важливим аспектом є здатність адаптувати цей контент до потреб різних аудиторій, забезпечуючи його доступність і зрозумілість. Також важливим є вміння ефективно управляти цифровими ресурсами бібліотеки, забезпечуючи їх належне зберігання, класифікацію та доступ для користувачів. Ця сфера підкреслює необхідність не лише технічної компетентності, а й креативного підходу у використанні технологій для розширення можливостей бібліотеки та залучення ширшої аудиторії.

Сфера 4

Цифрова освіта та навчання – це сфера, яка відображає роль бібліотечного працівника як провідника у сфері освіти та розвитку цифрових навичок. Вона охоплює розуміння й застосування цифрових інструментів для навчання, вміння розробляти та проводити освітні програми, а також забезпечення доступу до якісних цифрових ресурсів для самоосвіти користувачів. Бібліотекарі повинні вміти використовувати цифрові платформи для дистанційного навчання, розуміти методики ефективного онлайн-викладання, а також сприяти розвитку інформаційної грамотності серед користувачів. Ця сфера також охоплює знання про концепції відкритого доступу, електронних освітніх ресурсів та підтримку навчального процесу через цифрові технології. Отже, бібліотекар відіграє важливу роль у розвитку освітнього середовища та підвищенні цифрової компетентності в суспільстві.

Сфера 5

Цифрове лідерство й інноваційне управління – це сфера, що відкриває нові горизонти для бібліотечних працівників у ролі керівників та інноваторів у цифровому просторі. Ця сфера охоплює розуміння сучасних технологічних трендів, здатність ініціювати та впроваджувати інноваційні проєкти, а також лідерство у формуванні цифрової стратегії бібліотеки. Важливим аспектом є вміння бібліотекаря адаптуватися до швидко змінюваного цифрового середовища, прогнозувати майбутні тенденції та розвивати бібліотечні послуги відповідно до них. Цифрове лідерство також передбачає ефективне управління командами, здатність надихати та мотивувати колег до впровадження нових підходів у роботі, а також розбудову міцних партнерських відносин з іншими організаціями та інституціями для спільного розвитку інноваційних проєктів.

Вимір 2. Назви компонентів цифрової компетентності

Таблиця 1. Узагальнена структура всіх компонентів цифрової компетентності бібліотечних працівників

Вимір 1. Сфери цифрової компетентності				
<p>C1.</p> <p>Інформаційно-аналітична цифрова майстерність</p> <p>Охоплює компетентності, пов'язані з пошуком, аналізом та критичним сприйняттям інформації в цифровому середовищі. Бібліотекар має розуміти принципи цифрової безпеки та приватності</p>	<p>C2.</p> <p>Професійна цифрова комунікація і співпраця</p> <p>Об'єднує навички, необхідні для ефективною цифровою комунікації, мережевої взаємодії та роботи в команді. Передбачає використання цифрових інструментів для обміну інформацією та спільної роботи</p>	<p>C3.</p> <p>Технологічна креативність і управління контентом</p> <p>Зосереджується на здатності використовувати цифрові технології для створення, редагування та управління контентом. Передбачає розуміння та використання програмного забезпечення, онлайн-інструментів та інших цифрових ресурсів</p>	<p>C4.</p> <p>Цифрова освіта та навчання</p> <p>Передбачає навички та знання, необхідні для розробки та проведення навчальних програм і курсів з цифрової грамотності. Покращує здатність бібліотекаря функціонувати як тренер або наставник</p>	<p>C5.</p> <p>Цифрове лідерство й інноваційне управління</p> <p>Охоплює компетентності, пов'язані з керівництвом і менеджментом у контексті цифрових трансформацій. Передбачає навички управління проектами, інноваційний підхід та вміння розв'язувати проблеми в цифровому середовищі</p>
Вимір 2: Компоненти цифрової компетентності				
<p>C1.K1.</p> <p>Пошук та аналіз цифрових інформаційних ресурсів</p> <p>Навички пошуку, аналізу та використання релевантної цифрової інформації для задоволення інформаційних потреб користувачів</p>	<p>C2.K1.</p> <p>Використання цифрових інструментів для комунікації</p> <p>Навички ефективного використання різноманітних цифрових платформ і інструментів для проведення діалогів, обміну інформацією та спільної роботи</p>	<p>C3.K1.</p> <p>Опанування цифрових технологій у бібліотеці</p> <p>Навички роботи із сучасними цифровими технологіями та здатність до їх швидкого опанування, а також усвідомлення важливості постійного навчання та адаптації до змін у цифровому світі</p>	<p>C4.K1.</p> <p>Розробка та проведення цифрових освітніх програм</p> <p>Здатність розробляти та ефективно проводити цифрові освітні програми, які відповідають потребам різних груп користувачів</p>	<p>C5.K1.</p> <p>Цифрове лідерство та стратегічне планування</p> <p>Уміння розробляти та втілювати стратегічні плани, що передбачають інноваційні цифрові технології для покращення послуг та діяльності бібліотеки</p>
<p>C1.K2.</p> <p>Організація, систематизація та управління цифровими колекціями</p> <p>Здатність класифікувати, каталогізувати та управляти цифровими ресурсами для забезпечення легкого доступу та збереження</p>	<p>C2.K2.</p> <p>Робота в цифрових комунікаційних мережах</p> <p>Здатність розуміти структуру та особливості різних цифрових платформ і використовувати їх для встановлення професійних зв'язків</p>	<p>C3.K2.</p> <p>Розробка та управління цифровим контентом</p> <p>Уміння аналізувати потреби користувачів та здатності створювати й адаптувати контент, що відповідає їхнім запитам</p>	<p>C4.K2.</p> <p>Застосування цифрових технологій у навчанні</p> <p>Володіння навичками використання різноманітних цифрових технологій та платформ для забезпечення ефективного й інтерактивного навчання</p>	<p>C5.K2.</p> <p>Управління змінами та цифровою модернізацією</p> <p>Володіння навичками управління процесом змін, особливо в контексті цифрової модернізації, адаптувати бібліотечні послуги та операції до сучасних вимог</p>
<p>C1.K3.</p> <p>Цифрове зберігання та архівування</p> <p>Навички забезпечення тривалого зберігання цифрової інформації, включно з відповідним архівуванням та управлінням цифровими даними</p>	<p>C2.K3.</p> <p>Організація цифрової взаємодії з користувачами</p> <p>Уміння ефективно взаємодіяти з користувачами в цифровому просторі, враховуючи їх потреби та переваги, а також організацію цільових заходів та сервісів</p>	<p>C3.K3.</p> <p>Управління цифровими інструментами та платформами</p> <p>Навички ефективного використання різноманітних цифрових інструментів і платформ, що забезпечують оптимальну організацію інформації та ресурсів</p>	<p>C4.K3.</p> <p>Підтримка самоосвіти та навчання користувачів</p> <p>Забезпечення доступу до ресурсів та підтримка мотивації користувачів до самоосвіти, сприяння розвитку їх цифрової грамотності</p>	<p>C5.K3.</p> <p>Розв'язання проблем та ухвалення рішень</p> <p>Здатність швидко та ефективно розв'язувати проблеми, використовуючи критичне мислення та цифрові інструменти для ухвалення обґрунтованих рішень в умовах постійної зміни</p>
<p>C1.K4.</p> <p>Оцінка якості, достовірності інформації та розуміння цифрових прав</p> <p>Здатність оцінювати інформацію на предмет її якості та достовірності й розуміння принципів цифрового авторського права для відповідного використання та поширення інформації</p>	<p>C2.K4.</p> <p>Представлення бібліотеки в цифровому просторі</p> <p>Здатність адекватно та привабливо представляти бібліотеку в цифровому просторі, розробляючи зміст, який відображає її місію, цінності та досягнення</p>	<p>C3.K4.</p> <p>Інтеграція технологічних інновацій</p> <p>Здатність інтегрувати новітні технологічні рішення в бібліотечну діяльність, сприяючи підвищенню ефективності та залученню користувачів</p>	<p>C4.K4.</p> <p>Використання інноваційних методик навчання</p> <p>Уміння застосовувати інноваційні та творчі методики навчання, щоб залучати та утримувати увагу користувачів, а також підвищувати ефективність освітнього процесу</p>	<p>C5.K4.</p> <p>Інновації та креативність у бібліотечній діяльності</p> <p>Креативність у пошуку інноваційних зв'язків для покращення послуг та програм бібліотеки, залучаючи новітні технології</p>
<p>C1.K5.</p> <p>Етика використання цифрової інформації та захист цифрових прав і цінностей</p> <p>Свідоме ставлення до етичних аспектів використання цифрової інформації, включно з повагою до цифрових прав та цінностей у науковому середовищі, а також забезпечення цифрової безпеки та приватності</p>	<p>C2.K5.</p> <p>Управління цифровими комунікаційними кризами</p> <p>Здатність бібліотекаря швидко та ефективно реагувати на кризові ситуації в цифровому просторі, захищаючи репутацію бібліотеки та управляючи комунікацією зі сторонніми зацікавленими сторонами</p>	<p>C3.K5.</p> <p>Управління даними та ресурсами бібліотеки</p> <p>Уміння систематизувати, зберігати та робити доступними цифрові дані й ресурси, враховуючи потреби користувачів та забезпечуючи їх цифрову безпеку</p>	<p>C4.K5.</p> <p>Оцінка ефективності освітніх заходів</p> <p>Здатність оцінювати ефективність освітніх програм та заходів, аналізуючи зворотний зв'язок від користувачів та результати їх навчання для подальшого вдосконалення навчальних матеріалів і методів</p>	<p>C5.K5.</p> <p>Розвиток партнерств та співпраці з іншими організаціями</p> <p>Встановлення та підтримка партнерських зв'язків з іншими установами й організаціями для обміну знаннями, ресурсами та розширення впливу бібліотеки в цифровому просторі</p>

Вимір 3. Дескриптори: знання, вміння, навички та ставлення, застосовані до кожного компоненту цифрової компетентності

Таблиця 2. Дескриптори компонентів цифрової компетентності бібліотечних працівників

Сфери (С)	Компетентності (К) та їхні дескриптори
С1. Інформаційно-аналітична цифрова майстерність	С1.К1. Пошук та аналіз цифрових інформаційних ресурсів <ul style="list-style-type: none">● Ефективні методи пошуку: Розуміння та використання різноманітних пошукових систем, баз даних та інших інформаційних платформ для знаходження релевантної інформації.● Ключові слова та запити: Уміння формулювати точні та ефективні пошукові запити, використовуючи ключові слова, синоніми, булеві оператори та інші техніки для оптимізації пошуку.● Критичний аналіз ресурсів: Здатність оцінювати знайдену інформацію на предмет її актуальності, авторитетності, точності, надійності та змістовності.● Систематизація інформації: Вміння класифікувати та організувати інформаційні ресурси для зручного доступу та використання в майбутньому.● Етика та авторські права: Усвідомлення правил етичного використання цифрових інформаційних ресурсів, зокрема повага до авторських прав та ліцензій.● Цифрові інструменти для аналізу: Володіння навичками використання спеціалізованих цифрових інструментів для аналізу та обробки інформації.● Візуалізація даних: Уміння перетворювати аналізовану інформацію в зрозумілі візуальні формати, як-от графіки, діаграми та карти.● Тренди та інновації: Обізнаність із сучасними тенденціями та інноваційними підходами у сфері пошуку та аналізу інформації.● Оцінка потреб користувача: Здатність враховувати потреби та запити користувачів при пошуку й аналізі інформаційних ресурсів.
	С1.К2. Організація, систематизація та управління цифровими колекціями <ul style="list-style-type: none">● Структурування контенту: Знання та навички з класифікації та систематизації цифрових ресурсів з метою поліпшення пошуку й доступності.● Метадані та каталогізація: Уміння використовувати стандарти метаданих для ефективної організації цифрових колекцій.● Цифрове зберігання: Здатність управляти цифровими репозитаріями, включно зі зберіганням, резервним копіюванням та довготривалим збереженням даних.● Цифрування та конверсія: Навички перетворення фізичних матеріалів у цифровий формат, а також конверсія даних між різними цифровими форматами.● Архівування та збереження: Розуміння принципів і методів архівування та збереження цифрових колекцій для їхнього довготривалого збереження.● Інтеграція ресурсів: Уміння інтегрувати різні цифрові ресурси для створення єдиної цифрової колекції.● Охорона прав та ліцензування: Знання законодавства про авторські права та ліцензійних умов при управлінні цифровими колекціями.● Доступність та інклюзивність: Забезпечення того, щоб цифрові колекції були доступні та зрозумілі для всіх користувачів, включно з людьми з інвалідністю.● Аналіз користування: Вміння аналізувати статистику користування цифровими колекціями для оптимізації управління та вдосконалення сервісів.● Оновлення та відновлення колекцій: Навички в підтримці актуальності цифрових колекцій, включно з регулярним оновленням та відновленням застарілих ресурсів.

С1.К3.

Цифрове зберігання та архівування

- **Принципи цифрового архівування:** Основні засади та методи цифрового зберігання даних, включно з форматами файлів, стандартами якості та доступності, знаннями принципів FAIR (findable, accessible, interoperable, reusable).
- **Стратегії резервного копіювання:** Розуміння різних методів та технологій для резервного копіювання даних та забезпечення їх відновлення в разі втрати чи пошкодження.
- **Керування цифровими репозитаріями:** Навички управління цифровими ресурсами, включно з каталогізацією, індексацією та метаданими для забезпечення легкого доступу та пошуку.
- **Захист даних та конфіденційність:** Освіта з питань кібербезпеки, захисту інформації від несанкціонованого доступу та забезпечення приватності користувачів.
- **Стандарти та нормативи:** Знання відповідних стандартів та законодавчих норм, які регулюють цифрове зберігання й архівування інформації.
- **Технології архівування:** Вміння використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для архівування, зокрема системи управління базами даних, облікові системи тощо.
- **Довготривале збереження:** Розуміння проблем та викликів, пов'язаних із тривалим зберіганням цифрових даних, включно з форматною сумісністю та збереженням даних у часі.
- **Аудит та моніторинг систем:** Здатність проводити аудит та моніторинг систем цифрового архівування для забезпечення їх ефективності та виявлення можливих проблем.

С1.К4.

Оцінка якості, достовірності інформації та розуміння цифрових прав

- **Критичне мислення та оцінка якості інформації:** Розуміння методів оцінки якості, достовірності та актуальності інформації.
- **Ідентифікація джерел інформації:** Здатність визначати авторитетні та надійні джерела інформації.
- **Аналіз контексту та перспективи:** Розуміння важливості контексту й перспективи при оцінці інформації.
- **Перевірка фактів:** Навички проведення фактчекінгу для підтвердження достовірності інформації.
- **Розуміння цифрових прав та авторського права:** Знання законодавства про цифрові права та авторське право, включно з ліцензіями та обмеженнями використання контенту.
- **Захист інтелектуальної власності:** Вміння визначати та захищати інтелектуальну власність у цифровому середовищі.
- **Етичне використання інформації:** Розуміння етичних аспектів використання та розповсюдження інформації.
- **Розуміння інформаційних маніпуляцій:** Здатність розпізнавати дезінформацію, пропаганду та інші форми інформаційних маніпуляцій.
- **Контекстуалізація інформації:** Навички використання контекстуальної інформації для глибшого розуміння та інтерпретації даних.
- **Інформаційна грамотність:** Розвиток загальних навичок інформаційної грамотності, що передбачають здатність пошуку, аналізу, інтеграції та використання інформації.

С1.К5.

Етика використання цифрової інформації та захист цифрових прав та цінностей

- **Розуміння авторського права:** Знання та розуміння законів про авторське право, їх застосування в контексті цифрових ресурсів.
- **Ліцензування та дозволи:** Вміння оформляти ліцензії та отримувати дозволи на використання цифрових матеріалів.

C2.

Професійна цифрова комунікація і співпраця

- **Етичні норми використання інформації:** Здатність ідентифікувати та дотримуватися етичних принципів при роботі з цифровою інформацією.
- **Захист персональних даних:** Навички захисту персональних даних користувачів і розуміння значення конфіденційності в цифровому середовищі.
- **Запобігання плагіату:** Уміння виявляти та запобігати плагіату, а також навчання користувачів принципів академічної доброчесності.
- **Повага до цифрових цінностей:** Розуміння та повага до культурних, соціальних та етичних цінностей у цифровому просторі.
- **Розробка політик та рекомендацій:** Здатність розробляти та реалізовувати політики й рекомендації, що стосуються етичного використання цифрових ресурсів.

C2.K1.

Використання цифрових інструментів для комунікації

- **Опанування комунікативних інструментів:** Володіння основними цифровими інструментами комунікації, як-от електронна пошта, месенджери, соціальні мережі, блоги.
- **Ефективне використання платформ відеоконференцій:** Знання та використання платформ для відеоконференцій та онлайн-зустрічей, як-от Google Meet, Zoom, Microsoft Teams.
- **Цифровий етикет:** Розуміння та дотримання етикету в цифровому спілкуванні, включно з відповідним тоном, стилем та форматуванням повідомлень.
- **Ведення онлайн-дискусій:** Навички модерації та ведення онлайн-дискусій, форумів та коментарів у соціальних мережах. Здатність вибирати відповідні цифрові інструменти для конкретних завдань комунікації та співпраці.
- **Конфіденційність та безпека:** Здатність до самонавчання щодо забезпечення конфіденційності та безпеки під час використання цифрових комунікаційних інструментів.
- **Мультимедійні презентації:** Навички створення ефективних і привабливих мультимедійних презентацій для комунікації ідей та інформації.
- **Цифрова інтеграція:** Інтеграція різних цифрових інструментів і платформ для створення єдиної та ефективної системи комунікації.
- **Адаптивність до нових інструментів:** Гнучкість та готовність адаптуватися до нових цифрових інструментів та платформ, що постійно з'являються.
- **Ефективність комунікації:** Оцінка ефективності та результативності використання цифрових інструментів для досягнення цілей комунікації.

C2.K2.

Робота в цифрових комунікаційних мережах

- **Розуміння цифрових комунікаційних мереж:** Опанування основних принципів і структури цифрових мереж, включно із соціальними мережами, форумами, блогами, та іншими платформами.
- **Ефективне використання мереж:** Навички використання різних цифрових комунікаційних платформ для професійних цілей, зокрема для реклами послуг бібліотеки, залучення користувачів та обміну інформацією.
- **Кібербезпека і конфіденційність:** Знання принципів кібербезпеки та управління конфіденційною інформацією в цифрових мережах.
- **Управління онлайн-репутацією:** Розуміння важливості та методів управління репутацією бібліотеки в цифровому середовищі.
- **Інтерактивна комунікація:** Розвиток навичок ведення діалогу та обміну думками з користувачами в цифрових мережах.
- **Використання цифрових інструментів для співпраці:** Ознайомлення з інструментами та платформами для ефективної співпраці в мережі, наприклад, Google Документи, Trello тощо.
- **Створення та управління контентом:** Навички створення, редагування та управління цифровим контентом, включно з текстами, зображеннями та відео.

- **Цифровий етикет та культура спілкування:** Освоєння правил етикету в цифровому середовищі та розуміння культурних особливостей спілкування в мережі.
- **Аналітика та відстеження результатів:** Здатність використовувати аналітичні інструменти для відстеження ефективності комунікацій та співпраці в цифровому середовищі.
- **Адаптивність до нових технологій:** Гнучкість та відкритість до вивчення нових цифрових інструментів і платформ, які можуть з'явитися в майбутньому.

C2.K3.

Організація цифрової взаємодії з користувачами

- **Цифрове обслуговування користувачів:** Вміння надавати інформаційні та бібліотечні послуги за допомогою цифрових платформ.
- **Оперативна відповідь на запити:** Здатність швидко та ефективно реагувати на запити користувачів через цифрові канали.
- **Персоналізована взаємодія:** Навички адаптації комунікації та рекомендацій з урахуванням індивідуальних потреб користувачів.
- **Використання соціальних мереж:** Вміння використовувати соціальні медіа та інші онлайн-платформи для взаємодії з користувачами та популяризації бібліотечних ресурсів.
- **Онлайн-консультації:** Навички проведення онлайн-консультацій або вебінарів для користувачів.
- **Цифрове керування запитами:** Вміння використовувати програмне забезпечення для керування та відстеження запитів користувачів.
- **Електронні опитування та зворотний зв'язок:** Здатність організувати та аналізувати електронні опитування для збору відгуків від користувачів.
- **Електронна комунікація:** Вміння чітко та коректно спілкуватися з користувачами через електронну пошту, чати та інші цифрові засоби комунікації.
- **Керування онлайн-спільнотами:** Навички управління групами та форумами в інтернеті, які залучають користувачів бібліотеки.
- **Інклюзивність у цифровому середовищі:** Врахування потреб різних груп користувачів, забезпечення доступності цифрових ресурсів для всіх.
- **Цифровий етикет:** Розуміння та застосування правил поведінки в цифровому просторі під час взаємодії з користувачами.

C2.K4.

Представлення бібліотеки в цифровому просторі

- **Створення цифрової ідентичності бібліотеки:** Розуміння та реалізація цифрової ідентичності бібліотеки, включаючи вибір тематичного дизайну, логотипу, і слогану, які відображають місію та цінності установи.
- **Використання соціальних медіа:** Ефективне використання соціальних мереж для залучення аудиторії, забезпечення візуальної та текстової привабливості публікацій.
- **Створення вебсайту бібліотеки:** Розробка та управління вебсайтом бібліотеки, включно з дизайном, структурою, навігацією та забезпеченням доступності ресурсів для різних категорій користувачів.
- **SEO-оптимізація:** Розуміння принципів SEO (пошукової оптимізації) та їх застосування для підвищення видимості вебресурсів бібліотеки в пошукових системах.
- **Контент-менеджмент:** Уміння створювати, редагувати та оновлювати контент на вебсайті та в соціальних медіа, включно з текстовими, графічними та мультимедійними матеріалами.
- **Електронні розсилки та новини:** Навички створення та управління електронними бюлетенями й новинними розсилками для інформування користувачів про новинки, заходи та зміни в бібліотеці.
- **Цифрові маркетингові кампанії:** Вміння планувати та реалізовувати цифрові маркетингові кампанії для просування послуг і ресурсів бібліотеки.
- **Аналітика та моніторинг:** Здатність використовувати аналітичні інструменти для відстеження ефективності цифрової присутності, вимірювання взаємодії аудиторії та внесення коректив для оптимізації стратегії.

- **Віртуальні події та презентації:** Навички організації віртуальних подій, вебінарів, онлайн-зустрічей та презентацій, а також використання відповідних інструментів для їх реалізації.

C2.K5.

Управління цифровими комунікаційними кризами

- **Ідентифікація кризи:** Виявлення ознак цифрової кризи. Розуміння потенційних загроз для репутації та безпеки.
- **Аналіз ризиків:** Оцінка можливих наслідків. Визначення ключових сторін та зацікавлених осіб.
- **Планування реагування:** Розробка стратегії реагування. Підготовка плану дій та запасних варіантів.
- **Комунікація під час кризи:** Швидке й точне інформування. Уміння заспокоювати та відновлювати довіру.
- **Моніторинг та адаптація:** Слідкування за розвитком ситуації. Гнучкість у зміні планів за необхідності.
- **Післякризове відновлення:** Аналіз дій і винесення уроків. Відновлення нормальної роботи та покращення процесів.
- **Зворотний зв'язок та підтримка:** Збір зворотного зв'язку від спільноти. Підтримка залучених осіб та команди.
- **Профілактика майбутніх криз:** Аналіз причин та факторів, що призвели до кризи. Впровадження заходів для запобігання таким ситуаціям.

C3.

Технологічна креативність і управління контентом

C3.K1.

Опанування цифрових технологій у бібліотеці

- **Ознайомлення з технологіями:** Розуміння основних цифрових технологій, які використовують у бібліотеці. Орієнтування в різноманітті доступних цифрових інструментів та платформ.
- **Навички використання інструментів:** Практичне використання цифрових технологій для каталогізації, пошуку та організації матеріалів. Ефективне застосування цифрових інструментів для спілкування з читачами.
- **Інтеграція технологій у робочі процеси:** Застосування цифрових інструментів для оптимізації робочих процесів. Автоматизація рутинних задач за допомогою цифрових технологій.
- **Безпека та конфіденційність:** Забезпечення безпеки цифрових ресурсів та захисту персональних даних користувачів. Розуміння й дотримання норм цифрової етики та конфіденційності.
- **Інновації та креативність:** Впровадження інноваційних рішень та креативних підходів у використанні цифрових технологій. Адаптація нових технологій для покращення сервісів бібліотеки.
- **Навчання та розвиток:** Самостійне навчання та оновлення знань про сучасні цифрові технології. Передавання знань колегам, формування спільноти практик.
- **Аналітика та звітність:** Використання аналітичних інструментів для оцінки ефективності цифрових технологій. Підготовка звітів та аналіз даних для підтримки ухвалення рішень.

C3.K2.

Розробка та управління цифровим контентом

- **Принципи розробки цифрового контенту:** Розуміння основних принципів створення цифрового контенту, включно з текстовими, графічними, аудіо- та відеоматеріалами.
- **Цифрові інструменти редагування:** Володіння інструментами для редагування та форматування цифрового контенту, як-от текстові процесори, графічні редактори, програми для редагування відео та аудіо.
- **Принципи дизайну та верстки:** Розуміння основ дизайну, зокрема композиції, кольору, шрифтів, а також основ верстки та дизайну вебсторінок.
- **SEO оптимізація:** Знання принципів оптимізації контенту для пошукових систем (SEO), ключових слів, метатегів тощо.

- **Управління контентом:** Навички управління контентом, включно з плануванням, публікацією, моніторингом та аналізом ефективності.
- **Авторські права та ліцензування:** Знання основ авторського права, ліцензування та використання матеріалів із дотриманням правил.
- **Інтерактивний контент:** Розробка інтерактивного контенту, включно з візуалізаціями даних, інфографікою, інтерактивними елементами на вебсторінках.
- **Адаптація контенту:** Здатність адаптувати контент для різних платформ та аудиторій, включно з мобільними пристроями та соціальними мережами.
- **Поширення для багатьох платформ:** Розуміння принципів та інструментів для поширення контенту через різні цифрові платформи.
- **Цифрове архівування та зберігання:** Знання принципів і методів архівування та зберігання цифрового контенту.

С3.К3.

Управління цифровими інструментами та платформами

- **Розуміння цифрових інструментів:** Основи використання загальноприйнятих цифрових інструментів (наприклад, текстові редактори, електронні таблиці). Ознайомлення з різноманітністю цифрових платформ (соціальні медіа, SMS-системи).
- **Навички використання цифрових інструментів:** Застосування базових функцій у різних цифрових інструментах. Здатність адаптуватися до нових цифрових інструментів.
- **Оцінка і вибір платформ:** Критична оцінка цифрових інструментів та платформ для розв'язання конкретних задач. Вибір найбільш відповідних платформ та інструментів для різних цілей.
- **Інтеграція різних інструментів та платформ:** Ефективне поєднання різних цифрових інструментів для оптимізації робочих процесів. Використання інструментів для автоматизації задач.
- **Управління безпекою й конфіденційністю:** Знання основ безпеки даних при використанні цифрових інструментів. Здатність налаштовувати приватність та безпеку на різних платформах.
- **Навички налаштування та кастомізації:** Персоналізація інтерфейсу та функцій інструментів згідно з потребами бібліотеки. Налаштування інтеграцій між різними інструментами та платформами.
- **Оновлення та підтримка інструментів:** Постійне оновлення знань про нові функції та оновлення інструментів. Здатність розв'язувати технічні проблеми, пов'язані з використанням цифрових інструментів.

С3.К4.

Інтеграція технологічних інновацій

- **Розуміння трендів:** Слідкування за сучасними технологічними трендами. Оцінка потенційного впливу нових технологій на бібліотечні послуги.
- **Оцінка потреб:** Аналіз потреб користувачів та потенційних поліпшень у послугах бібліотеки завдяки новим технологіям. Збір зворотного зв'язку від користувачів та колег.
- **Вибір технологій:** Оцінка та вибір технологічних інструментів і рішень, які відповідають потребам бібліотеки. Вивчення ліцензійних умов, доступності та сумісності з наявними системами.
- **Планування інтеграції:** Розробка плану впровадження технологій. Визначення ресурсів та підтримки, необхідних для успішної інтеграції.
- **Навчання та розвиток навичок:** Організація навчальних сесій для працівників бібліотеки. Самоосвіта та оновлення власних знань щодо нових технологій.
- **Впровадження та моніторинг:** Ефективне впровадження нових технологій. Моніторинг ефективності впроваджених інновацій та збір зворотного зв'язку.
- **Оцінка ефективності:** Аналіз інформації про використання та ефективність нових технологій. Постійне оновлення та оптимізація використання технологій.
- **Безпека та конфіденційність:** Забезпечення безпеки даних та конфіденційності користувачів при впровадженні нових технологій. Відповідність нормам і стандартам безпеки інформації.

- **Співпраця та партнерство:** Співпраця з технологічними постачальниками та партнерами для оптимізації інтеграції. Взаємодія з іншими бібліотеками для обміну досвідом та практиками.

С3.К5.

Управління даними та ресурсами бібліотеки

- **Організація даних та ресурсів:** Розуміння структури баз даних та цифрових ресурсів.
- Уміння класифікувати й каталогізувати інформацію в цифровому форматі. Застосування стандартів метаданих для впорядкування інформації.
- **Ефективне використання інформаційних систем:** Володіння навичками роботи з бібліотечними інформаційними системами. Інтеграція різних інформаційних систем для забезпечення доступу до ресурсів.
- **Аналіз даних та звітності:** Використання інструментів для аналізу даних бібліотеки. Генерація звітів для оцінки використання ресурсів та ефективності послуг.
- **Захист даних та конфіденційність:** Знання принципів та стандартів конфіденційності даних. Впровадження заходів для захисту цифрових ресурсів від несанкціонованого доступу.
- **Оновлення та супроводження ресурсів:** Регулярне оновлення цифрових ресурсів і баз даних. Виявлення та усунення проблем у роботі цифрових ресурсів.
- **Цифрове архівування та зберігання:** Уміння організувати цифрове архівування та зберігання інформації. Застосування стратегій довготривалого збереження цифрових колекцій.
- **Інтеграція ресурсів із сервісами бібліотеки:** Забезпечення інтеграції цифрових ресурсів з основними сервісами бібліотеки. Адаптація цифрових ресурсів під потреби користувачів.

С4.

Цифрова освіта та навчання

С4.К1.

Розробка та проведення цифрових освітніх програм

- **Розуміння цільової аудиторії:** Аналіз потреб та інтересів користувачів бібліотеки.
- Врахування вікових, освітніх та культурних особливостей аудиторії. Адаптація змісту освітніх програм до різних груп користувачів.
- **Розробка навчальних матеріалів:** Створення цифрового освітнього контенту, включно з відео, презентаціями, інтерактивними завданнями. Використання авторських інструментів для створення цифрових навчальних ресурсів. Інтеграція інноваційних технологій в освітній процес.
- **Планування та організація навчання:** Розробка детальних планів навчальних занять та курсів. Організація взаємодії між учасниками освітніх програм. Управління часом та ресурсами для ефективного проведення навчання.
- **Використання цифрових платформ для навчання:** Опанування різних платформ для дистанційного навчання. Застосування інструментів для спільної роботи та обміну знаннями. Налаштування ефективної взаємодії та комунікації в онлайн-середовищі.
- **Оцінка та аналіз ефективності навчальних програм:** Використання інструментів для збору зворотного зв'язку від учасників. Аналіз результатів навчання та їх вплив на розвиток користувачів. Внесення коректив у програми на основі отриманих даних.
- **Забезпечення доступності та інклюзивності навчання:** Адаптація навчальних матеріалів для людей з особливими потребами. Врахування принципів рівноправності та доступності в освітніх програмах. Створення безбар'єрного навчального середовища.

С4.К2.

Застосування цифрових технологій у навчанні

- **Знання цифрових освітніх платформ:** Ознайомлення з різними онлайн-платформами та інструментами для навчання, як-от Moodle, Google Classroom тощо.
- **Розробка цифрових освітніх матеріалів:** Уміння створювати та адаптувати освітні ресурси для цифрового формату, включно з відео, презентаціями, інтерактивними вправами.
- **Організація онлайн-навчання:** Навички планування та проведення онлайн-уроків, вебінарів, курсів. Розуміння принципів ефективного онлайн-навчання.

- **Використання інтерактивних інструментів:** Знання та використання інструментів для створення інтерактивності в процесі навчання, наприклад, опитувальники, голосування, ігри.
- **Цифрова оцінка та зворотний зв'язок:** Здатність використовувати цифрові інструменти для оцінки знань та надання зворотного зв'язку учням.
- **Моніторинг і аналіз цифрового навчання:** Використання аналітичних інструментів для відстеження успішності, залученості та прогресу учнів у цифровому середовищі.
- **Забезпечення доступності та інклюзивності:** Знання принципів та практик створення доступного цифрового освітнього контенту для людей з різними потребами.
- **Цифрова етика та безпека в навчанні:** Розуміння та дотримання етичних норм та правил цифрової безпеки під час використання технологій у навчанні.

C4.K3.

Підтримка самоосвіти та навчання користувачів

- **Оцінка освітніх потреб користувачів:** Визначення потреб користувачів у навчанні та самоосвіти. Аналіз запитів та інтересів різних категорій користувачів. Врахування вікових особливостей, рівня освіти та цифрових навичок користувачів.
- **Розробка освітніх ресурсів та програм:** Створення освітніх матеріалів для самоосвіти та навчання користувачів. Адаптація наявних освітніх ресурсів до потреб користувачів. Використання інтерактивних та мультимедійних елементів для підвищення ефективності навчання.
- **Консультації та підтримка користувачів у процесі самоосвіти:** Надання індивідуальних консультацій та рекомендацій. Допомога у виборі навчальних матеріалів і ресурсів. Підтримка мотивації та впевненості в користувачів під час самоосвіти.
- **Впровадження інноваційних методів навчання:** Застосування сучасних технологій у процесі навчання (наприклад, VR, AR, гейміфікація, 3D-друк). Організація вебінарів, онлайн-курсів та інших форм дистанційного навчання. Використання інтерактивних методик та платформ для залучення користувачів.
- **Моніторинг та оцінка результатів навчання:** Збір зворотного зв'язку від користувачів про ефективність навчальних програм. Аналіз успішності та прогресу користувачів. Внесення змін та удосконалень в освітні програми на основі отриманих даних.
- **Співпраця з освітніми установами та організаціями:** Налагодження партнерства з освітніми закладами та іншими організаціями. Організація спільних освітніх заходів і програм. Обмін досвідом та ресурсами для покращення якості освітньої діяльності бібліотеки.

C4.K4.

Використання інноваційних методик навчання

- **Ознайомлення з інноваційними методиками:** Розуміння різних сучасних підходів до навчання, як-от перевернутий клас, гейміфікація, проєктне навчання тощо. Визначення потенціалу цих методик для залучення та активізації користувачів бібліотеки.
- **Вибір відповідних методик:** Оцінка потреб та інтересів користувачів, щоб вибрати найефективніші методи навчання. Адаптація вибраних методик до контексту бібліотечного сервісу.
- **Розробка навчальних матеріалів:** Створення та адаптація навчальних ресурсів, що використовують інноваційні методики. Використання цифрових інструментів для створення інтерактивного контенту.
- **Реалізація інноваційних методик:** Впровадження нових підходів до навчання в роботу бібліотеки. Моніторинг та оцінка ефективності використаних методик.
- **Залучення та взаємодія з користувачами:** Спонування до активної участі та залучення користувачів у навчальний процес. Збір зворотного зв'язку для покращення навчальних програм.
- **Неперервне вдосконалення:** Регулярне оновлення та покращення навчальних методик на основі оцінки та зворотного зв'язку. Слідкування за останніми трендами та інноваціями у сфері освіти та навчання.

C4.K5.

Оцінка ефективності освітніх заходів

- **Розуміння метрик успіху:** Здатність ідентифікувати та використовувати ключові показники (KPIs), які відображають успіх освітнього заходу.
- **Збір та аналіз зворотного зв'язку:** Уміння збирати зворотний зв'язок від учасників освітніх програм та аналізувати його для вдосконалення майбутніх заходів.
- **Використання аналітичних інструментів:** Здатність застосовувати цифрові аналітичні інструменти для оцінки ефективності та залучення учасників.
- **Оцінка навчальних результатів:** Вміння оцінювати досягнення освітніх цілей та цілей навчання, які були визначені на початку заходу.
- **Адаптивність та гнучкість:** Готовність вносити зміни та покращення в навчальні програми згідно з результатами оцінювання та зворотного зв'язку.
- **Довгострокове стеження за успіхом:** Здатність стежити за довгостроковим впливом освітніх заходів на користувачів та вимірювати стійкі зміни й результати.
- **Підбиття підсумків і звітність:** Уміння підбивати підсумки та створювати звіти про проведення та результати освітніх програм.
- **Взаємодія з іншими відділами:** Здатність співпрацювати з іншими відділами або групами для забезпечення комплексного підходу до оцінки та вдосконалення освітніх програм.

C5.

Цифрове лідерство й інноваційне управління

C5.K1.

Цифрове лідерство та стратегічне планування

- **Розуміння цифрових тенденцій та їх впливу на бібліотечну сферу:** Аналіз тенденцій у цифровому середовищі. Прогнозування потенційного впливу цих тенденцій на роботу бібліотеки. Адаптація стратегій бібліотеки до мінливого цифрового контексту.
- **Розробка цифрових стратегій та планів:** Формулювання місії та бачення бібліотеки в контексті цифрової ери. Розробка стратегічних планів, які інтегрують цифрові технології. Визначення пріоритетних цифрових ініціатив та проєктів.
- **Лідерство у впровадженні цифрових інновацій:** Визначення і впровадження інноваційних цифрових рішень. Залучення та мотивація персоналу до активної участі в цифрових ініціативах. Координація команд і проєктів, спрямованих на цифрові інновації.
- **Управління змінами в цифровому контексті:** Визначення потреб у змінах та створення планів їх реалізації. Ефективне спілкування з метою впровадження змін. Моніторинг та оцінка впливу змін на роботу бібліотеки.
- **Оцінка ризиків та управління ресурсами:** Ідентифікація потенційних ризиків, пов'язаних з цифровими проєктами. Розробка стратегій мінімізації та управління ризиками. Ефективне управління ресурсами для виконання цифрових ініціатив.
- **Бюджетування та фінансування цифрових проєктів:** Планування бюджетів для цифрових ініціатив. Пошук та залучення додаткового фінансування. Використання ресурсів з максимальною ефективністю.
- **Моніторинг та оцінка впливу цифрових стратегій:** Використання інструментів для оцінки впливу цифрових проєктів. Аналіз результатів та коригування стратегій. Звітування про досягнення та ефективність виконаних проєктів.

C5.K2.

Управління змінами та цифровою модернізацією

- **Аналіз тенденцій цифрових змін:** Виявлення глобальних тенденцій цифровізації та оцінка їх впливу на бібліотечний сектор. Постійне відстеження новинок у сфері бібліотечних технологій.
- **Розробка стратегії цифрової модернізації:** Розробка планів та стратегій для інтеграції нових технологій у бібліотечні процеси. Визначення ключових цілей цифрової трансформації.
- **Управління ресурсами для цифрової модернізації:** Оцінка ресурсів, необхідних для впровадження нових технологій (фінанси, обладнання, персонал). Розподіл ресурсів для ефективного впровадження цифрових інновацій.

- **Мотивація та навчання персоналу:** Розробка програм навчання та підвищення кваліфікації для співробітників у сфері цифрових інновацій. Стимулювання відкритості до змін та інновацій у колективі.
- **Комунікація та залучення зацікавлених сторін:** Проведення ефективної комунікації із зацікавленими сторонами про процес цифрової модернізації. Залучення користувачів та співробітників до процесу розробки та впровадження нових технологій.
- **Моніторинг та оцінка ефективності змін:** Встановлення індикаторів ефективності для оцінки впроваджених змін. Адаптація та коригування стратегії змін на основі зворотного зв'язку й результатів моніторингу.
- **Управління ризиками та непередбачуваними ситуаціями:** Виявлення потенційних ризиків, пов'язаних із цифровою модернізацією. Розробка планів реагування на непередбачувані обставини в процесі впровадження цифрових інновацій.

C5.K3.

Розв'язання проблем та ухвалення рішень

- **Аналітичне мислення:** Здатність аналізувати інформацію, виявляти зв'язки, зокрема причинно-наслідкові.
- **Критичне мислення:** Вміння критично оцінювати інформацію та джерела, виявляти неточності й помилки.
- **Креативність у розв'язанні проблем:** Застосування творчих підходів та новаторських ідей для розв'язання проблем.
- **Системний підхід:** Розуміння та аналіз складних систем, їх компонентів і взаємозв'язків.
- **Ухвалення рішень, заснованих на даних:** Вміння використовувати зібрані дані для обґрунтування та ухвалення рішень.
- **Гнучкість у мисленні:** Здатність адаптуватися до змін, гнучко підходити до різних ситуацій та розв'язань.
- **Стратегічне планування:** Вміння розробляти довгострокові плани, передбачати можливі проблеми та розв'язки.
- **Управління ризиками:** Вміння ідентифікувати потенційні ризики, оцінювати їх вплив та розробляти стратегії мінімізації.
- **Управлінські навички:** Навички організації роботи, делегування завдань та координації діяльності команди.
- **Ефективна комунікація:** Вміння чітко та аргументовано висловлювати свої думки, ідеї та рішення.
- **Робота з конфліктами:** Навички розрізнення та вирішення конфліктних ситуацій, управління непорозуміннями.
- **Використання технологій для аналізу:** Знання та вміння використовувати цифрові інструменти для збирання та аналізування даних.
- **Прогнозування та моделювання:** Вміння використовувати моделі та інструменти прогнозування для аналізу потенційних сценаріїв.
- **Етичність та відповідальність:** Вміння враховувати етичні аспекти при ухваленні рішень, відповідальність за ухвалені рішення.

C5.K4.

Інновації та креативність у бібліотечній діяльності

- **Ідентифікація потреб:** Здатність аналізувати потреби користувачів та команди для виявлення можливостей для інновацій.
- **Критичне мислення:** Застосування критичного мислення для оцінки наявних практик та ідей, пошуку простору для покращення.
- **Креативність:** Розробка нових ідей та інноваційних підходів, які можуть впливати на бібліотечні послуги.
- **Експериментування:** Спроби впровадження нових технологій чи підходів у бібліотечній практиці для оцінки їх ефективності.
- **Адаптивність:** Гнучкість у пристосуванні до нових тенденцій та змін у цифровому світі.

- **Проектний менеджмент:** Уміння керувати інноваційними проектами від ідеї до реалізації та оцінки результатів.
- **Комунікація інновацій:** Ефективне спілкування інноваційних ідей та стратегій реалізації як усередині, так і поза бібліотекою.
- **Мережева взаємодія:** Використання професійних мереж для обміну ідеями, отримання зворотного зв'язку та спільної реалізації інновацій.
- **Управління ризиками:** Здатність оцінювати та управляти ризиками, пов'язаними з упровадженням нових ініціатив та технологій.
- **Неперервне навчання:** Підтримання постійного навчання й розвитку для відстеження нових тенденцій та інновацій у бібліотечній сфері.

C5.K5.

Розвиток партнерств та співпраці з іншими організаціями

- **Визначення потенційних партнерів:** Здатність ідентифікувати та оцінювати потенційних партнерів, їхні ресурси, цілі та інтереси, які можуть бути корисними для бібліотеки.
- **Комунікація та переговори:** Навички ефективної комунікації та ведення переговорів із потенційними партнерами, включно з презентацією цінностей та можливостей, які пропонує бібліотека.
- **Стратегічне планування партнерств:** Розробка стратегії співпраці, яка містить цілі, очікувані результати, ролі та відповідальність усіх учасників.
- **Управління проектами:** Здатність керувати спільними проектами, включно з плануванням, розподілом ресурсів, моніторингом та оцінкою прогресу.
- **Цифрові інструменти для співпраці:** Володіння навичками використання цифрових інструментів та платформ для ефективної співпраці, документообігу й управління проектами.
- **Юридичні аспекти:** Знання юридичних основ співпраці, включно з угодами, авторським правом та іншими регуляторними вимогами.
- **Моніторинг та оцінка ефективності партнерства:** Вміння оцінювати результативність співпраці та адаптувати стратегії на основі отриманих даних.
- **Мережеві зв'язки та репутація:** Розвиток мережевих зв'язків та підтримка позитивної репутації бібліотеки серед партнерів та громадськості.
- **Інноваційні форми співпраці:** Здатність запропонувати та реалізувати інноваційні форми співпраці, які вносять додану вартість для обох сторін.
- **Підтримка сталого розвитку:** Врахування принципів сталого розвитку при формуванні та реалізації партнерських відносин.